

Пощенска картичка пътува 44 години от бившата Германска демократична република (ГДР) до Федерална република Германия (ФРГ), в една наглед банална, но достатъчно ярка за тоталния контрол в комунистическата диктатура история. Разказът на Гюнтер Цетъл, представен от електронното издание на [списание „Шпигел“](#), е колкото куриозен, толкова и показателен за механизмите в някогашното Министерство на държавната сигурност на ГДР, накратко [ЩАЗИ](#)

Младежът, който слуша западногерманско радио

През 1969 г. Цетъл е гимназист в източногерманския град Варен в днешната провинция Мекленбург. Осемнадесет годишният младеж слуша у дома западногерманското радио Саарланд и култовото по онова време предаване Hallo Twen. Един ден задават му музикален въпрос – коя е тази песен – и ученикът чува Painter Man на любимата си английска рок група The Creation. Гюнтер решава да участва във викторината, все пак дават и плоча за награда, и праща отговора с открита пощенска картичка до Саарбрюкен.

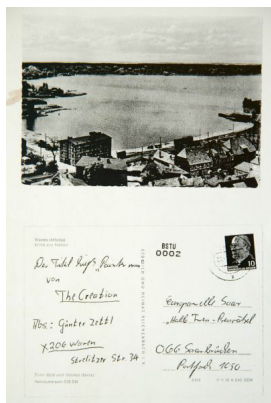
Тийнейджърът напразно очаква да чуе името си по радиото. „Нямам късмет!“, казва си Гюнтер и забравя случая. Не го забравят обаче щитовете и мечовете на партията от берлинската улица „Норманенщрасе“, централата на ЩАЗИ.

Написано от Драгомир Иванов
Понеделник, 13 Януари 2014 11:20

Отдел М в ЩАЗИ

В ЩАЗИ, където цял отдел (с кодово название М и почти 2200 служители към 1989 г.) следи пощенската кореспонденция, буквално спират безобидната картичка от пътя й. С какво един изглед от идиличния Варен и два реда отговор на музикална загадка застрашават устоите на държавата на Хонекер, надали някой може да отговори разумно. Картичката все пак достига целта си, но чак през 2013 г.

Когато прочетеш досието си

Междувременно животът на Цетъл претърпява какви ли не обрати. Първо учи за автомонтьор, сетне става учител, ала през 1976 г. отказва да гласува на изборите за Народната камара на ГДР и това му струва забрана за упражняване на професията.

Подава молба да отиде в Западна Германия, одобряват я 6 години по-късно и през 1983-а фенът на The Creation се заселва на Запад. Продава компютри, премества се в Испания, където прекарва доста години.

Накрая се завръща в Германия и се установява в Ерланген, Бавария. И през 2010 г., вече след Обединението, му хрумва да разгледа досието си в архивите на ЩАЗИ.

Изненада: в папката намира копие от едновременната картичка до Саарландското радио. „И насън не бих си помислил, че в ЩАЗИ ще се занимават с толкова банални неща

Написано от Драгомир Иванов
Понеделник, 13 Януари 2014 11:20

като моето писмо”, споделя Гюнтер. След което взема оригинала на картичката и пак я праща в Саарбрюкен.

В Саарландското радио и телевизия остават изумени от пратката. Журналистите подготвят специално издание за Цетъл, въпреки че предаването Hallo Twen не е в ефира вече 40 години.

Тази седмица са поканили ревностния слушател за празничната годишнина на радиото, в крайна сметка той ще си получи и отдавна заслужената награда - плоча на английските рокаджии.

В ЩАЗИ четат по 90 хил. писма дневно

Като историята на Гюнтер навярно се помнят стотици. Подобно на другите източноевропейски страни, и ГДР осъществява цялостен контрол върху пощенските пратки, макар нарушаването на тайната на кореспонденцията да е инкриминирано според Наказателния кодекс (§ 135). Проверката на писмата вътре в ГДР, от и към ФРГ, Западен Берлин и другите капиталистически държави започва през 1950 г.

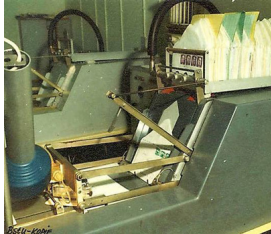
Първоначално са ангажирани три отдела, в които работят няколко десетки служители. В края на 1989 г. пощенското следене вече е обособено в цяло направление М, което разполага с 10 отдела и 2177 служители.

Значението на тази дейност личи и от факта, че шефът на направлението Руди Щробел е с ранг генерал-майор, а от 1982 г. се числи към Централната група за оценка и информация (ZAIG), лично ръководена от министъра на държавната сигурност Ерих Милке.

Според изследователя Хубертус Кнабе през 80-те години в ЩАЗИ отварят по 90 хил. писма и 60 хил. пакета на ден. Интересното е, че пазителите на комунистическата власт редовно крадат от кореспонденцията на гражданите. Намерят ли пари или други

Написано от Драгомир Иванов
Понеделник, 13 Януари 2014 11:20

ценности в пликовете, те ги одържавяват. Смята се, че основната част от присвоените средства са прехвърлени към бюджета на ГДР, но никой не може да каже със сигурност къде накрая се е озовала плячката.

Само за периода от 1984 до 1989 г. ЩАЗИ касира по този начин близо 32 млн. западногермански марки, пише бившият главен прокурор Кристоф Шефген в правното списание "Нойе юстиц" (1/2000).

За контрола върху пощенските и телеграфските пратки ЩАЗИ разчита най-вече на безрезервното сътрудничество на източногерманските пощи. Самите пощенски служители директно предават на звената на М поверените им писма, пакети и колети.

Същото се случва и с телеграмите - всички постъпили в централните пощенски станции депеша автоматично се препращат към политическата полиция. В сайта за проучване на диктатурата Stasiopfer.de се твърди, че системата позволява прихващане на 98% от всички пратки.

Отварянето и затварянето им се извършва с помощта на специални уреди (виж снимката), а в зависимост от лепилото агентите избират дали да ползват гореща пара или пък апарат със студена пара, произведен в Унгария. После съдържанието на писмата се копира на микрофилм, след което оригиналът се връща в циркулация, по възможност без да се оставят никакви следи.

По правило се следят и т.нар. „източни пакети“ – 25-те милиона колети, с които западногерманците всяка година изпращат дефицитни стоки на роднините и близките си на Изток. Най-често те минават през рентгенова проверка, но както и при писмата - видят ли се на екрана валута и ценности, пакетите се отварят, а съдържанието се експроприира, формално в полза на държавата.

Нарочно забавени телеграми

На регулярен контрол подлежи, разбира се, и кореспонденцията на точно определени източногермански граждани, попадащи в категориите на неблагонадеждните или подозрителните, особено ако поддържат редовен контакт с хора отвъд Стената. Редовно се изчитат писмата и телеграмите и се записват телефонните разговори на популярни интелектуалци, творци и критици на режима, сред които Бербел Болей, Райнер Епелман, Ингрид Кьопе, Волфганг Темплин, Ролф Хенрих, Ибрахим Бьоме, Щефан Хайм, Криста Волф, Щефан Хермлин и др. Списъкът със задължителните мишени (т.нар. „червена картотека“) постоянно се актуализира, в ползрението на контрольорите с униформи попадат и онези, които изпращат или получават „съмнителна“ литература, например творбите на Р. Хенрих и К. Волф.

Пощальоните с пагони са толкова вещи, че успяват да запомнят наизуст до 4 хил. адреса, разкрива потресаващите измерения на тоталното следене [списание „Шпигел“](#) още през 1990 г. И дава пример с Централната гара в Източен Берлин, където ЩАЗИ разполага с цял етаж. В средата на залата върви лентата с пратката, а служителите от звеното М с изключителна бързина подбират коя точно да вземат. Всеки застъпващ на смяна знае важните улици и номера, на които живеят интересните за тайната служба получатели и/или изпращачи.

А когато се налага, в [ЩАЗИ дори забавят изпращането](#), за да възпрепятстват нежелано събитие. През 1988 г. писателят и дисидент Райнер Кунце, когото в началото на 80-те години пускат да емигрира във ФРГ, праща на родителите си в източногерманската Саксония телеграма по повод свое интервю пред западна телевизия. „21 часа сърдечно ваш Райнер“, гласи краткото съобщение, което трябва да укаже часа на излъчване на предаването. Телеграмата обаче е доставена едва на другия ден, и то чак след повторението на интервюто.

След разпускането на ЩАЗИ и демонтирането на ГДР опитите за търсене на отговорност от ръководните кадри застигнаха и ген.-майор Щробел. Той е изправен на съд през февруари 1994 г. заради неправомерно изземване на валута и ценности за 32 млн. западни марки от пратките. Началникът на пощенските шпиони, който днес е на 85

Дългият път на една картичка от ГДР или как ЩАЗИ е следила кореспонденцията при диктатурата

Написано от Драгомир Иванов
Понеделник, 13 Януари 2014 11:20

години, е осъден на първа инстанция в Марбург, но по-късно Областният съд в Берлин отменя присъдата поради липса на доказателства, че лично се е облагодетелствал от откраднатите пари.